AWARENESS
adviesbureau voor beleidsmarketing

**Memo**

Aan
Gemeenteraad en College van Burgemeester en Wethouders Meierijstad

Onderwerp
Reflectie Klankbordgroep op de TVW

CC

Datum
11 november 2021

Van
Klankbordgroep Meierijstad Aardgasvrij

Bijlage:

# 1 Inleiding

De gemeente Meierijstad streeft ernaar uiterlijk in 2050 aardgasvrij te zijn. Het afgelopen jaar werkte de gemeente Meierijstad daarom aan haar transitievisie warmte (TVW). Naast een inhoudelijke verkenning van de (technische) mogelijkheden, maakte een uitgebreid participatietraject daar deel van uit.

Het participatieproces bestond uit directe samenwerking met professionele ketenpartners, consultatiemomenten met inwoners en een klankbordgroep van belangenvertegen-woordigers uit de Meierijstadse samenleving. Deze klankbordgroep is gedurende de looptijd steeds meegenomen in het traject en nam kennis van het resultaat in de vorm van de concept visie en een verslag van de participatie met inwoners, maatschappelijke organisaties en de klankbordgroep zelf. Het voorzitterschap van deze klankbordgroep lag in handen een onafhankelijke procesbegeleider/voorzitter.

Vanuit die rol is namens de klankbordgroep dit memo geschreven. In deze reflectie geeft de klankbordgroep haar reactie op dit resultaat, ten behoeve van een zorgvuldige besluitvorming in de raad.

Dit memo bevat  de reflectie op de concept transitievisie en het doorlopen proces. Hiermee geeft de klankbordgroep de raad een aantal aandachtspunten mee, voor zij besluit over de TVW. Dit gebeurt aan de hand van drie thema's:

1) de selectie van de potentiële wijken
2) de afweging van de potentieel geschikte technieken en
3) de weging van de maatschappelijke aspecten, zowel financieel als met betrekking tot de ruimtelijke en fysieke impact voor bewoners

Als laatste wordt nog kort de achtergrond van de klankbordgroep geschetst.

Met de oplevering van dit memo is de participatie rond de transitievisie warmte voor nu afgerond. Het is nu aan de raad om een besluit te nemen op basis van het raadsvoorstel, de voorliggende visie en dit memo.

# 2 Reflectie klankbordgroep

## 2.1 Reflectie op hoofdlijnen

**Proces**
De klankbordgroep spreekt haar waardering uit over het uitgebreide en gedegen proces dat is doorlopen, zowel voor wat betreft het verkennende inhoudelijke onderzoek als de gepleegde participatie. Daarmee ligt er met deze conceptvisie een gedegen basis voor vervolgstappen in de toekomst richting van een aardgasvrij Meierijstad.

**Inhoud**
Dat neemt niet weg dat de klankbordgroep enkele kritische kanttekeningen plaatst bij de inhoudelijke uitwerking die nu voor ligt. Naar de mening van de klankbordgroep is de voorliggende visie wat conservatief ingestoken: het mag best ambitieuzer. Er zijn tal van ontwikkelingen t.a.v. techniek, bekostiging en draagvlak die benut moeten worden.

Uiteraard is het van belang dat vanuit beheersing van technische en financiële risico's zorgvuldig wordt gehandeld. Maar te voorzichtig zijn kan de ruimte voor noodzakelijke innovatie inperken. De klankbordgroep is van mening dat deze innovatie echt noodzakelijk is om de gestelde klimaatdoelen daadwerkelijk te kunnen realiseren. Daarbij wijst de klankbordgroep erop dat binnen de gemeente Meierijstad enkele bedrijven hier volop mee bezig zijn, dus meer ruimte voor innovatie kan ook meer werkgelegenheid opleveren.

De klankbordgroep is geschrokken van de hoge kosten die met de verdere uitwerking in de Wijkuitvoeringsplannen (WUPs) gepaard gaan en ondersteunt de oproep van de gemeente aan het Rijk om in middelen te voorzien. Daarnaast heeft de klankbordgroep zorgen over de kosten waarmee inwoners geconfronteerd kunnen worden. Ook omdat de vraag of dit voor hen op te brengen is het draagvlak mogelijk ondermijnt.

Om inwoners goed mee te krijgen in de energietransitie is de visie die nu voorligt mogelijk te weinig concreet. De klankbordgroep acht een concreter verhaal in het belang van draagvlak cruciaal en vraagt daarom de Raad nadere kaders te stellen voor de nog op te stellen Wijkuitvoeringsplannen.

Graag onderbouwt de klankbordgroep deze algemene constatering in dit memo met een meer gedetailleerde reflectie op de concept-visie, waarbij op drie hoofdthema's wordt ingegaan:

1) de potentiële startwijken
2) de potentieel geschikte technieken en
3) de maatschappelijke aspecten

## 2.2 Potentiële startwijken

Meierijstad kent een diverse samenstelling, met oude wijken, gebieden met veel vrijstaande woningen en nieuwe wijken. Al deze huizen zullen in 2050 van het aardgas af moeten. De klankbordgroep erkent dat deze diversiteit in wijken vraagt om verschillende en gedegen aanpakken.

Het lijkt relatief makkelijker om nieuwe(re) wijken als eerste aardgasvrij te maken. Met de keuze voor een nieuwe(re) wijk zoals bijvoorbeeld De Scheifelaar kunnen mogelijk sneller stappen gezet worden die tot een resultaat leiden. Successen met een dergelijke wijk (en van het enthousiasme van haar inwoners) kunnen dan een rol spelen in het vergroten van het draagvlak voor het aardgasvrij maken van andere wijken.
Aan de andere kant ziet de klankbordgroep ook in dat de gemeente niet alleen bestaat uit nieuwe(re) wijken. Door juist een oude(re) wijk als potentiële startwijk te kiezen, wordt ervaring opgebouwd en kunnen aanpakken ontwikkeld worden die mogelijk te kopiëren zijn naar andere delen van de gemeente. Het is niet de meest makkelijk weg, maar misschien wel een meer realistische.

De klankbordgroep vraagt de raad om bij haar keuze rekening te houden met een goede en realistische balans. Er moet gekozen worden voor een gezonde mix van wat succesvol kan zijn en een voorbeeldfunctie heeft aan één kant en aan de andere kant kan de gemeente niet wegkijken van aanpakken die mogelijk lastiger zijn te realiseren maar die goed te kopiëren zijn. Er moeten immers wel slagen gemaakt worden op weg naar 2030 en 2050.

## 2.3 Potentiële technieken

Op dit moment is nog veel onduidelijk over de potentiële technieken maar de klankbordgroep onderstreept dat het van belang is al wel een start te maken. Dat zorgt wel voor meerdere dilemma's. De klankbordgroep onderstreept het belang dat de gemeente Meierijstad de transitievisie elke twee jaar herijkt, om zo te zorgen dat nieuwe(re) technieken – die nu mogelijk nog niet bekend of rendabel zijn – meegenomen en overwogen kunnen worden.

Met betrekking tot de potentiële technieken geeft de klankbordgroep het volgende mee aan de raad:

### *2.3.1 Zorg voor comfort maar biedt ook ruimte om te experimenteren*

Om werkende en betaalbare alternatieven voor aardgas te kunnen bieden, is het voor ondernemers van groot belang dat zij de ruimte krijgen om te experimenteren. De keuze in de transitievisie voor bewezen technologie mag daarom best iets uitdagender gesteld worden. Aan de andere kant is voor het inwoners van belang dat zij kunnen vertrouwen op de geselecteerde technieken. Zij moeten er immers zeker van zijn dat zij niet inleveren op comfort en dat zaken betaalbaar blijven. Inwoners, maar ook ondernemers, mogen niet de dupe worden van een experiment.

De klankborgroep ziet dit dilemma en geeft aan de raad mee om in de wijkuitvoeringsplannen de mogelijkheid te bieden om te kijken naar nieuwe technieken, maar tegelijkertijd aandacht te houden voor wat haalbaar en bewezen is. Er mogen geen brokken gemaakt worden, maar experimenteren is cruciaal voor innovatie.

De klankbordgroep vraagt de politiek dan ook een balans te zoeken tussen de belangen die er zijn om te kunnen experimenteren en de belangen die baat hebben bij zekerheid. Dit kan volgens de klankbordgroep door processen slim in te richten op basis van ervaringen elders in het land en van te voren na te denken over een back-up, mochten zaken anders lopen.

### *2.3.2 Leer van anderen en van eigen ervaringen*

In het verlengde van het vorige: Meierijstad is niet de enige gemeente die nu aan de slag gaat met de TVW en straks met de Wijkuitvoeringsplannen. Op verschillende plekken in het land worden lessen geleerd. De klankbordgroep adviseert hier goed aandacht voor te hebben in plaats van het wiel opnieuw uit te vinden. Neem de ervaring uit proefprojecten mee en kijk ook wat er te leren valt van ervaringen uit andere gemeentes. Succes boeken is belangrijk om bij inwoners de verandering naar een positieve *mindset* te maken. Kijk ook binnen de eigen gemeentegrenzen: bij ’t Ven is al eens eerder geprobeerd van het aardgas af te gaan. Van die casus kan mogelijk meer geleerd worden.

## 2.4 Maatschappelijke aspecten

Naast de techniek en financiën is het maatschappelijke aspect minstens zo belangrijk. Draagvlak voor de plannen is essentieel, want de energietransitie komt letterlijk bij de mensen achter de voordeur.

Met het in participatie opstellen van deze Transitievisie Warmte is een eerste, gedegen stap gezet om de inwoners van de gemeente Meierijstad te betrekken bij deze grote verandering in hun leefomgeving. De klankbordgroep ziet dat er veel is gedaan om mensen te betrekken en geeft daarvoor ook haar complimenten.
Tegelijkertijd zijn er zorgen over het enthousiasme bij inwoners en hun betrokkenheid voor de nabije toekomst.
Graag geeft de klankbordgroep de volgende reflecties mee aan de raad:

### *2.4.1 Het staat of valt bij de financiën*

Met betrekking tot de financiering van het geheel spelen er twee zaken:

- de financiën vanuit het rijk om een vervolg te kunnen geven aan de TVW in de benodigde Wijkuitvoeringsplannen en
- De kosten die mogelijk neer worden gelegd bij inwoners.

Met betrekking tot het eerste: de klankbordgroep is geschrokken van de hoge kosten voor de WUP’s en is blij met het standpunt van de wethouder en de raad: ‘Geen geld, geen taak’. Hoewel de klankbordgroep een groot belang hecht aan voortgang in de energietransitie, is voor goede wijkuitvoeringsplannen wel geld nodig. De klankbordgroep vraag de raad dan ook aan dit principe vast te houden en hier helder en duidelijk over te communiceren. Zowel met de inwoners van Meierijstad als richting het Rijk.

Mogelijk zorgen de ingrepen die in huizen nodig zijn voor weerstand. Deze weerstand mag echter geen reden zijn dat plannen niet door kunnen gaan. De klankbordgroep vraagt de raad aandacht te houden voor de betaalbaarheid en wat er gevraagd wordt van mensen en gaat er vanuit dat in de wijkuitvoeringsplannen concreter wordt wat de financiële gevolgen voor inwoners zijn.

Daarnaast pleit de klankbordgroep voor het creëren van mogelijkheden voor lokaal eigenaarschap. Dit is in lijn met het landelijk beleid en kan een belangrijke bijdrage zijn voor het verkrijgen van acceptatie onder de inwoners. Het animo onder de inwoners om over te gaan naar aardgasvrij is nu nog bijzonder laag. De combinatie van meer duidelijkheid over ingrepen en kosten en opties voor lokaal eigenaarschap is volgens de klankbordgroep essentieel om draagvlak voor de ingrepen te verkrijgen.

### *2.4.2 Houd aandacht voor verschillende doelgroepen*

De klankbordgroep ziet dat er in het proces om te komen tot de Transitievisie Warmte veel stappen zijn gezet om de inwoners van Meierijstad goed te betrekken en te informeren. Tegelijkertijd merken ze dat veel inwoners nog niet betrokken zijn. De leden van de klankbordgroep geven aan dat inwoners nu mogelijk nog niet zijn aangehaakt of juist zijn afgehaakt omdat de plannen nog niet concreet genoeg zijn. De leden van de klankbordgroep zijn dan ook van mening dat de betrokkenheid van inwoners mogelijk groter is bij de wijkuitvoeringsplannen, wanneer zaken concreter worden.

De klankbordgroep geeft aan dat het van belang is in de stap naar deze wijkuitvoeringsplannen goed oog te houden voor het sentiment in de wijken en een proces op te zetten waarbij inwoners zo veel mogelijk meegenomen worden. Extra aandacht hierbij zou moeten liggen bij huurders, een groep inwoners die in het nu doorlopen proces nog weinig betrokkenheid toonde.

### *2.4.3 Communicatie, communicatie!*

Om mensen mee te krijgen is goede communicatie van cruciaal belang. Het gaat hierbij om het goed informeren van mensen over het proces en de kosten, maar de klankbordgroep vraagt daarnaast aandacht voor het inzetten van communicatie om de energietransitie verder te brengen. De keuze voor startwijken biedt ook kansen. Zo kunnen inwoners van deze wijken mogelijk als ambassadeur voor de energietransitie optreden.

De klankbordgroep wil daarnaast meegeven dat de communicatie over de startwijken ook een rol kan spelen bij de beeldvorming over de energietransitie. Door te communiceren over de startwijken als eerste energieneutrale wijken in Meierijstad ontstaat mogelijk een positieve beeldvorming. Deze wijk kan zo een voorbeeldfunctie voor andere wijken.

Als laatste geeft de klankbordgroep graag mee dat ook de positieve aspecten van de energietransitie belicht mogen worden in de communicatie in het vervolgtraject. Als de slag gemaakt kan worden dat de energietransitie ook voor de eigen bestwil is en dat het mogelijk zelfs geld kan opleveren, kan het draagvlak mogelijk vergroot worden.

# 3 Over de klankbordgroep

De afgelopen maanden hielp de klankbordgroep de gemeente bij de juiste interpretatie van maatschappelijke belangen en de weging van ingebrachte argumenten bij het opstellen van de (concept-)transitiesvisie. Zij baseerde zich daarbij op de ambtelijk ingebrachte inhoud, de participatie-inbreng vanuit de samenleving (uit andere participatieactiviteiten) en, zo mogelijk, consultatie van de eigen achterban. Daarmee droeg de klankbordgroep bij aan de kwaliteit van de transitievisie en beter begrip van/voor gemaakte keuzes.

De klankbordgroep bestond uit belangenvertegenwoordigers van maatschappelijke organisaties, bedrijven, instellingen en bewoners. De deelnemers zaten in principe op persoonlijke titel in de klankbordgroep. Het was echter niet de bedoeling dat zij alleen voor hun eigen mening uitkwamen: het stond de leden van klankbordgroep vrij zelf hun eigen achterban op te zoeken en te consulteren. De voorwaarden waaronder dit kon gebeuren zijn vooraf met de klankbordgroep afgesproken. Zoals gezegd, lag het voorzitterschap in handen van een onafhankelijke procesbegeleider/voorzitter.

## 3.1 Leden van de klankbordgroep

Aan de klankbordgroep namen 14 leden deel met een achtergrond in de volgende maatschappelijke belangen:

- Energie Coöperatie Meierijstad
- huurdersverenigingen
- particuliere eigenaren
- ondernemers
- dorps- en wijkraden
- Platform Natuur en Landschap
- centrummanagement
- enthousiaste professional/inwoner
- Adviesraad Sociaal Domein
- FNV Lokaal
- projectontwikkelaars en installateurs

Tevens waren bij de bijeenkomsten aanwezig:

- projectmedewerkers van de gemeente
- adviseurs van de ondersteunende adviesbureaus

## 3.2 Doorlopen proces

De klankbordgroep kwam in 2021 drie keer bijeen. De eerste bijeenkomst, op 4 maart, stond in het teken van kennismaking en een toelichting op het proces. Ook werden de eerste inzichten uit de technische verkenning en de consultaties onder inwoners besproken. Tijdens deze avond was er uiteraard ook gelegenheid om vragen te stellen en met elkaar in gesprek te gaan.

Op 19 juli vond de tweede bijeenkomst plaats. De leden van de klankbordgroep konden aandachtspunten meegeven die van belang zijn bij de consultatie van de shortlistwijken en de algemene communicatie. Ook werd besproken hoe de selectie van shortlistwijken tot stand was gekomen en werden inhoudelijke uitgangspunten voor het aardgasvrij maken van Meierijstad gedeeld.

Na oplevering van de concept-transitievisie kwam de klankbordgroep voor de derde en laatste keer bijeen. Tijdens deze bijeenkomst, op 9 november, reflecteerde de klankbordgroep op het gelopen proces en de voorliggende visie. Dit memo is de weergave van deze reflectie.